

odłożyli do iutra; rozeszli się re infecta, nil conclusum. P. Twardowski poczęł czytać rachunek P. Podskarbiego y nie skoczył, bo się rozeszli.

16 Apr. . . . P. Podkomorzy Czernichowski ozwał się z Religią, nad którą nie kosztowniejszego byc nie może; a to nie bralismy przecię czasu, nescio quo autore ten Seym tak spełził. Choc byśmy byli in ordine się zasadzili in proposito, choc byśmy etiam novum praeparationem o niczym nie dali mowić, słuszniebysmy to beli uczynili, bo prawa swego pominamy, in Pactis poprzysiężonego. Pyta się P. Marszałek: ieżeli tylko mowić będziemy, ponieważ nas czas excludit, o zapłacie woysku, o obronie Ukrainy, czy a privatis disideriis.—Pan Podkomorzy skarży się na czas straty.

P. Podsądek Sierucki: Przystępmy do słuchania relatyey z Deputaty u P. Krakowskiego, potym słuchac będziemy rachunkow.

P. Podkomorzy Czernichowski powiada, że nic conclusiue, dotąd niemowimy teraz o Religiey Greckiey czas, a przynamniemy w tak słuszney sprawie do K. J. M., aby autoritatem Regiam włożył w to, aby nas uspokoił.—Pan Podkomorzy Przemyski na posłanie do K. J. M-ci nie pozwala; o prolongatye nie myśli; obawia się żeby tylko w Jzbie tey napotym podatkow nie uchwalano, a od inszych spraw R. Pospolitey aby nie odpadła, P. P. Religiey Greckiey prosił, żeby do słuszných rzeczy przystępowali. . . .

Kisiel: Niemowimy o czym inszym, aby domicilium libertatis nostrae powstawała wcale, to iako umowimy, potym będziemy kontrowersowac oczym pierwey mowić. . . . In tantum pozwałam na rachunki, in quantum Religia moia uspokoiąa będzie. . . .

. Dzień ten rzucając materią na materią stracili, iutro o godzinie osmey obiecuie się zesc do Jzby Poselskiey, y co concludowawszy, szli potym na gore.

20 Apr. Czytali constitutią, którą aby summarius processus był zniesiony, y aby ani Katolicy ani Ewangelicy (Arianow ekskludowali w ney) nie byli sądzeni

P. Krayczy Koronny o to mowił, że kogo będziemy winowac, zesmy ieszcze nic nie postanowili, kilka niedziel mieszkając; a do braci swey odniesiemy, każdy, rozumiem, powie co tu wniosł, a nic nie otrzymał.—P. Kisiel, Podkomorzy Czernihowski, rzekl: M. P. Bracia, man nadzieją w Bogu, że choc troche czasu mamy, przecię deponendo

contentionem animorum wydołac tym sprawom choc exiguum tempus przecię sufficet, przystąpimy zaraz do czytania constitutiei, iesli nie, tedy chocbysmy y tydzien y rok mowili, y controwersowali, y prolongatiey pozwolili, nie pomoże nic, ieżeli contentionem animorum nie złożymy.

P. Podczaszy Koronny, uprosiwszy audientią, mowił, że iuż tylko godzin, kilka mamy Seymow, a ieszczes my de anima Seymu nie mowili. Jednak powiadaia, że anima Seymu petita przywatnie. Ja zas mowie, że obrona od nieprzyziaciela y zapłata żołnierzowi. Jesli to nie postanowimy actum, de tota Republica Confederatia pewna. Mowił potym, aby Seym prolongowac kilka dni lepiej iest, niż żeby miała zienac Republica.

Potym posłowie inszy na to żadną żywą miarą nie chcieli pozwolic, mianowicie Wołynscy, powiediając że o tym artykuł mają, aby nie nie prolongowac; victi iednak rationibus, pozwolili na dwa dni choc z ciężką będą.

22 Apr. Poczeli sessiä od czytania constitutiei.—Czytał nayperwey constituciä P. Marszałek Poselski strony Religiei Greckiei, re-assumuiąc constituciä an. 1627 o tym że y stosuiąc do constituciei an. 1635.—P. Podczaszy Koronny y Frydro, Podkomorzy Przemyski, co temu contradikowali, pozwolili. Czytalismy iä P. Marszałek, Potym starosta Brzeski chcäc iä mealidowac: chcę, aby dołożono w walnych exertitiach każdego. Zawisza, Pisarz Litew., przeciw temu poczał y zbił go ratiami. P. Sędzia Wschowski rationaliter stanął.—P. Podczaszy Koronny z P. Frydrem, pozwoliwszy pierwey, znowu contradicowali y na Constitucyä żadną miarą pozwolic nie chcieli.—P. Twardowski wyliczał wielkie aggravatie, klore Rus ponosi od Tribunałów w takich sprawach, y one szyroce wywodził, aż nakoniec P. Podczaszy Koronny z Podkomorzym Przemyskim Frydrem uwierzywszy pozwolili, aby constituciä okresic 1627.—J. M. P. Gorayski że ta constitucia 1627 an. nie dosyc, trzeba by iä ieszcze lepiej okresic y eluudowac.—Replikował pan Fredro z Dubrowskim, Podstolim Przemyskim, mowiać, że na legacie novum nie pozwolimy, starych praw się trzymac będziemy.—Potym P. Kisiel, Podkomorzy Czernihowski, rzekł: M. P. Marszałku, przystäpmy do obrony, bo widząc, że ich M. pozwolili byli na moy artykuł, teraz znowu palinodiam canunt, że wszystkiego nic, co byli pozwolili,—y protestował się do

niczego, oprocz obrony, nie przystępować, iesli iego artykuł z strony Religiey nie stanie; widząc, że ieszcze spaw takich sieła, ktore mogą seym rozerwać rzekł: iż W. M. rozumiecie, że moja sprawa zatrudnia y miesza W. M. między sobą. Otoż ia z swoimi ustępuię, W. M. o swoich mowcie, z tym dokładem y eadem protestatione, że to wszystko ma byc w ritum, co kolwiek postanowicie, iesli mey artikuł nie stanie.

23 April.... Potym P. Kisiel protestował się solenniter, iż żadną miarą nie przystąpi do niczego aż perwiey Relia Grecka uspokoią cale będzie, w czym satisfactiey nie wziął, bo odłożyli do iutra; iednak przecie potym reasumowali constitutią A. 1635.

24 April. P. Marszałek propositiā czynił o tym, aby ante omnia przystąpić do constituciey czytania Religiey Greckiey, y rzekł: wiadoma W. Mosciom protestacia I. M. P. Podkomorzego Czernihowskiego, którą deklarował, że do niczego nie przystąpi y nic nie pozwoli aż Religia Grecka Constitucią warowana będzie. A toż czytano teraz Constitucią, na którą W. M. zgodzili unanimiter, a dawna iest tylko ią teraz reassumuiecie. Stanęła zgoda.

Примѣч. 1) Вышеприведенныя извлеченія изъ сеймоваго дневника 1638 года печатаются нами по рукописному сборнику (in 4), находящемуся въ библіотекѣ Краковскаго Ягеллонскаго Университета, подъ № 2285; здѣсь, означенный дневникъ занимаетъ л.л. 5—28 и имѣетъ въ началѣ слѣдующее надписаніе (заглавіе): „Diarivs sev dzieie seymu Warszawskiego, an. 1638 złożonego pro die 10 Martii, pisany przez mie Z. L^{oo} w Warszawie anno eodem pod Marszałkowstwem J. M. P. Lukasza Opalinskiego, Starosty Powidzickiego, Marszałka Koła Poselskiego, zgodnie obrannego anno eodem“.

2) Адамъ Кисель, столь часто упоминаемый въ сеймовомъ дневникѣ 1638 года, долженъ быть причисленъ къ самымъ ревностнымъ и энергичнымъ защитникамъ православія за разсматриваемое нами время. Постоянно избираемый на сеймы посломъ, онъ первѣ всего выдвигалъ здѣсь на сцену религіозный вопросъ и краснорѣчиво, а вмѣстѣ съ тѣмъ стойко и рѣшительно отстаивалъ права православной церкви, урѣзать которыя было постоянно задачею немалочисленной въ то время ультра-католической партіи. И достаточно внимательно просмотрѣть приведенныя нами выдержки изъ сеймоваго дневника, чтобы не считать одними панегирическими фразами слѣдующее заявленіе Виленскаго православнаго братства о дѣятельности, въ интересахъ своей церкви, этого сподвижника П. Могилы. Свидѣтельствомъ твоей ревности и неусыпныхъ трудовъ—говорятъ братчики, об-

ращаясь къ Киселю — „все сеймы, сеймики и збѣзды, на которихеся горячо з великимъ увѣхъ подивенъемъ о благочестіе зоставлялъ и зоставляешъ: и безъ заздрости признати то каждый мусить, же штокольвекъ народъ Православный Рускій за щасливаго панованя наяснѣйшаго и незвытажного Короля Его М. Владислава Четвертаго, Пана нашего М, по розныхъ отъ противныхъ и покою незычливыхъ ангарияхъ, охолоды и вытхненя заживаетъ, *то по болюй части, по Бозъ за Вм., нашего М. П., старанемъ маетъ*“. (Изъ посвятительной предмовы Адаму Киселю, помѣщенной въ началѣ изданныхъ въ 1635 г., въ Вильнѣ, *Молитвъ повседневныхъ*). Съ большею похвалою отзывается о дѣятельности Киселя въ интересахъ православія на сеймахъ *конвонаціонномъ* (послѣ смерти Сигизмунда III), *избирательномъ*, *коронаціонномъ* и *Варшавскомъ* 1635 года и метиславскій епископъ Сильвестръ Коссовъ въ посвященіи означенному ратоборцу за православіе своего *Paterikon'a* (изд. 1635 г. въ К.-печ. Лаврѣ); подобныя похвалы за ту же дѣятельность Киселя встрѣчаемъ и въ посвященіи ему Слѣзкою своего *Триодіона* (Львовъ, 1642 года). Въ послѣднихъ двухъ посвященіяхъ сообщаются нѣкоторыя біографическія свѣдѣнія какъ о самомъ Адамѣ, такъ и его родичахъ,—причемъ, по обычаю того времени, родословное дерево ихъ (не особенно „старожитное“) возводится ко временамъ Владиміра св. (къ военачальнику Свѣнтольдичу, получившему названіе *Киселя* за свою находчивость по отношенію къ печенѣгамъ; извѣстное по лѣтописи угощеніе ихъ киселемъ). Такъ какъ эта часть посвященій имѣетъ до извѣстной степени историческій интересъ и даже коегдѣ исправляетъ неточности, вкравшіяся въ біографическіе очерки объ А. Киселѣ, то нелишнимъ считаемъ привести здѣсь извлеченіе соответствующихъ нашей цѣли мѣстъ изъ Слѣзкинскаго изданія. (Замѣтимъ, что Слезка въ самыхъ широкихъ размѣрахъ, большею частію дословно, пользуется посвященіемъ Коссова; но кое что вноситъ и отъ себя, такъ какъ *Триодіонъ* вышелъ спустя семь лѣтъ послѣ *Патерикона*). Восхваляя Киселя за то, что онъ какъ въ Колѣ посольскомъ, такъ и въ Сенатѣ, заботясь объ общемъ благѣ, „зъ подивенемъ всехъ“ подавалъ свои „вота“ и много дѣлалъ услугъ Рѣчи Посполитой, напр., „въ конфидераціи Хотѣнской, въ разведеніи козацкихъ громадъ, въ успокоеніи народу Російскаго и задержанію правъ и свободъ старожитныхъ,“—Слѣзка продолжаетъ:

.... іакъ частокрѣтъ Помазанецъ Бжій маючи вѣзгладъ на вѣрныи а прѣве крѣавыи послуги Іисне Келъ: Вѣшей, столецъ Сенатѣскій при Бѣку свѣомъ презентовѣлъ; которогось ѣднакъ Іисне Келъ: Вѣша [не ѣвы погоржаючи стрѣ Бжѣ Ласкою Панскою] не пріймовѣ: ѡле снѣтъ длѣ того ѣвысь Іисне Келмъ: Вѣша въ Колѣ Посѣлскомъ засѣдаючи, тымъ лѣпѣй Королѣви ѣгѣ

Мѣти и Речи посполитою оуслужити мѡглы. Рѣнцъ и вѣ тѣмъ не мѣншѣ вѣспонѣлость оумѣслу и срѣца замыкаѣ Іѣсне Рѣл: Рѣшей: поневажѣ жадной Ѣзпедіціей не было, которѡи высь ѡво самъ вѣ совѣтѣ и прѣ себѣ, ѡво вѣ Прѡдѡхѣ своихъ немѡгъ Рѣпрезентовати. Нѣхочу тутъ на памѣти приводити тѣ мнѡго Мѡгилъ старыхъ порѡзныѣ крайнахъ Корѡнныѣ на Прѡдѡкѣ Іѣсне Рѣлмѡ: Рѣшей оуспѣпаны; на памѣти тѣлько приведу нѣкоторыѣ, ѣкъ то вѣперѣ Андрѣа Кисѣлѣ, которѡй гдѣ южъ Пѡлскѡи войны наступили, прѣложѡныѣ на Кіѣвѣ бѣдучи, при столицѣ здорѡвѣмъ печѣтовалъ: ѡ Потѡмство ѣгѡ рѡвно зѣ Кіѣвѡ до Напѣснѣйшѡ Корѡлѣ Іѣхъ Мѣтей Пѡлскѡ достѣлосѣ: и стѡгѡ то потѡмства ѡный Валѣчный Іѣлѣзѡдѣ Кисѣль повстѣ зѣ Кнѣжныѣ Сѡвѣтѡпѡлковныѣ Четвертѣнскѡй спѡжѡный, которѡй гдѣ Мѣрсъ Крѡвѡвыѣ мѣжи Владислѡвомъ и Сѡвѣдриѣилѡ подѣлъ чинилъ, полѣглъ: зѣщо Нѣикиничи Дорогѣниче [которѡи и до того чѣсу вѣ Дѡму тѣмъ зѡстаѡтъ], Сынѡви ѣгѡ зѣ Нѣмѣриѡвныѣ спѡжѡному, а Прѣдѣдови Іѣсне Рѣлмѡ: Рѣшей падѣныѣ сѣтъ. Тѣжѣ и Дѣдъ Іѣсне Рѣл: рѣшей Гнѣвошъ Кисѣль зѣ Мѣчанки спѡжѡный на плѣцу Мѣрѡвыѣ пѡ Оршѣю вѣ ѡной слѡвѡй вѣтѣвѣ, Дѡрѡнинѣ Жигмѡнта пѣршѡго стѡи памѣти Корѡлѣ пѡлскѡго, пѡ Рѣимѣнтѡ несмертѣлноѣ памѣти Гѣмѣна Кнѣжѣти Константѣина Острѡскѡго, слѡвне запѣчѡтовѣ. Сѡкалскѡи Мѡгилы, и тѣи Дѣмѣтрѣа Кисѣлѣ, зѣ Гулѣвичѡвныѣ спѡжѡного погрѣвлѣ: Іѣ нѣдто отѣцъ Іѣсне Рѣл: Рѣл: Григорѣй Кисѣль зѣ Трѣйнанки спѡжѡный пѡ Оулою Хѡругѡвѣ Валѣчного Гѣтмѣна Григорѣа Хотѣвичѣа привѡдѣчи Крѡвиѡ овѣлислъ: вѣ Мосѡвскѡй тѣ Ѣзпедіціей за сѣ: памѣти ѣгѡ мѣ: Корѡлѣ Жигмѡнта трѣтего, двѣи Кисѣлѡ здорѡвѣмъ запѣчѡтовѣли. вѣ Прѣусѡй свѣжѡй Ѣзпедіціей Пѡвѣ и Гѣвріѣл двѣи Брѣаты рѡжѡныѣ Дорогѣничиѣи Кисѣлѣве здорѡвѣа свѡѣ за ѡтѣизну положили: Іѣле нѣщо тѣа мнѡго пѡвѣстѣй, ѡринѣскѡи, Циѡдѣскѡи, Хотѣнскѡи, и ѣныѣ зѣ непрѣѣтелѣ Крѣтѣа Хѣа Ѣзпедіціѣи вѣстѣавили тѡѣ прѣ ѡчи кѡждѡго; Прѣускаѣа потѡмъ войнаѣ на которѡй вѣ ѡчахъ Напѣснѣйшаго Корѡлѣ ѣгѡ мѣти Пѣана нѣшего, которѡй прѣаве сѣ Гѣтмѣнѣи и привѡдѣи; пѣрѣвѣи пѡ Гнѣвѡ зѣ Хѡругѡвиѡ свѡѣю ѡкрылслъ вѣ ѡгнѣ непрѣѣтелскѡ, гдѣ и Рѡжѡный Іѣсне Рѣл: рѣл: ѣгѡ мѣть пѣанъ Мѣѡлаѣи неуступѣючи Крѡку Прѡдѡкѣа свѡѣ ѡвѣфѣте сѡупѣлсе вѣ Крѡви свѡѣи, не припѡминаю тѣу ѣкъ мѣжѣне Іѣсне Рѣл: рѣл: вѣ Сѣверскѡй землѣи совѣтѣ поступѡвѣ: мѣючи вѣ повѣренѣю свѡѣ нѣкоторѣи Пѡлки ѡ Іѣсне Рѣлмѡ: ѣгѡ Мѣти на Конѣцѣпѡлю Конѣпѡлскѡго Гѣтмѣна Корѡнного. Нѣприпѡминаю, ѣкъ напотѡмъ Кіѣлѣанѣцѣа тѣсѣчей Рѡйсѡа Запѡрѡскѡго зѣ